

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งได้แก่จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และจังหวัดสตูล เป็นจังหวัดที่ชาวไทยนับถือศาสนาอิสลามอยู่ถึงร้อยละ ๙๙ ของประชากรทั้งหมด^๑ หากจะคิดแต่ละจังหวัดแล้วก็จะทราบได้ว่า จังหวัดยะลา มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๖๐ และนับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๒๒ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๓ เท่าของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ จังหวัดปัตตานีมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๙๘.๒๐ และนับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๒๐ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๔ เท่าของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนจังหวัดนราธิวาส ประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๐ และผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๑๕ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๕ เท่าของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและจังหวัดสตูลมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๕ และนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๑๔ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๖ เท่าของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

เมื่อพิจารณาผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งประเทศแล้วจะพบว่ามากเป็นอันดับสองรองจากศาสนาพุทธคือ ๑,๐๒๗,๕๖๘ คน^๒

^๑ สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, รายงานสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลาและจังหวัดสตูล (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยแบบริเวน, พ.ศ. ๒๕๐๔), หน้า ๑๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘, ๑๐ และ ๑๒

ประชากรเหล่านี้มีภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและความเป็นอยู่
 แตกต่างกันจากประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธโดยทั่วไป มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาชน
 ในประเทศมาเลเซียซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของศาสนาอิสลาม
 ที่ประชาชนชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยและในประเทศมาเลเซีย
 นับถือเหมือนกัน ความแตกต่างดังกล่าวทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัด
 ชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าเป็นคนมลายูมากกว่าเป็นคนไทย^๓ จึงเป็น
 สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้พยายามที่จะแยกตัวออก
 จากการปกครองของไทยอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้หลักฐานทาง
 ประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า แม้ประเทศไทยจะได้ปกครองดินแดนส่วนนี้มาตั้งแต่สมัย
 พุทธศักราชแห่งมหาราชแห่งกรุงสุโขทัยมาจนถึงสมัยปัจจุบันเป็นเวลานานกว่า ๗๐๐ ปี
 แล้วก็ตาม^๔ แต่ก็ไม่สามารถทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นคนไทยได้ การที่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดน
 ภาคใต้ขาดความรู้สึกเป็นคนไทยทั้ง ๆ ที่เกิดในประเทศไทย และทำมาหากินบนดิน
 แดนดินไทยมาเป็นเวลาช้านานนั้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ การที่ชาวไทยที่นับถือ
 ศาสนาอิสลามเหล่านี้มีความยึดมั่นในศาสนามากเกินไป^๕ เป็นเหตุให้นิยมคบหาสมาคม
 เฉพาะแต่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยกันเท่านั้น ประกอบกับชาวไทยที่นับถือศาสนา

^๓ ขจิตกัย บุรุษพิพัฒน์, "ลัทธิชาตินิยมกับประเทศไทย," รัฐสาริกริษ,
 (มกราคม ๒๕๑๒), หน้า ๑๗๘.

^๔ กรมศิลปากร, ประวัติศาสตร์ ๔ จังหวัดภาคใต้, (ยะลา : โรงพิมพ์
 ศูนย์พัฒนาการศึกษาภาคการศึกษา ๒, พ.ศ. ๒๕๐๘), หน้า ๓.

^๕ รุ่ง แก้วแดง, "ทัศนคติของโต๊ะครูต่อการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์-
 สอนศาสนาอิสลาม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์ สถาบันบัณฑิต
 พัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๑). (อัคราเนา)

อิสลามเหล่านี้พูดภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่ภาษาไทยอย่างกับประชาชนในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย จึงทำให้ขาดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและภาษากับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ นอกจากนี้ผู้นำของศาสนาอิสลามตลอดจนนักการเมืองที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนบางคน ยังถือเอาลักษณะที่แตกต่างเช่นนี้เป็นประโยชน์ของตน โดยฉวยโอกาสทำการสั่งสอนประชาชนว่าการพูดหรือการเขียนภาษาไทยนั้นเป็นบาป เพราะภาษาไทยนั้นเป็นภาษาของพุทธศาสนา ภาษาของอิสลามคือภาษามลายู มุสลิมจึงไม่ควรพูดและใช้ภาษาไทยเป็นเหตุให้ประชาชนหลงเชื่อคำแนะนำที่ผิด ๆ ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่นิยมส่งบุตรหลานของตนไปเข้าเรียนในโรงเรียน พยายามหลีกเลี่ยงพระราชบัญญัติประถมศึกษาไม่แจ้งเด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาหรือให้เด็กลาออกจากโรงเรียนกลางคันเป็นต้น จึงเป็นเหตุให้การศึกษาระหว่างประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้คดอวกกว่าประชาชนในภาคอื่น ๆ นอกจากนี้การจัดระบบการศึกษาของทางราชการในอดีตยังขาดการเร่งรัดอย่างจริงจัง และขาดการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการพูดการเขียนภาษาไทยเป็นเวลานาน^๖

การที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยประชาชนส่วนใหญ่ยังคงยึดถือการศึกษาจึงเป็นอุปสรรคต่อการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ หรือกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ใน ๔ จังหวัดนี้ นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบบประชาธิปไตยอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาดังกล่าวใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะช่วยแก้ไขอุปสรรคดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจและการเขียนภาษาไทย ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ณ ศูนย์สมมนาการภาคการศึกษา ๒ จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๐๒ ความว่า

^๖ เด็ก วานิชองกูร, เหตุการณ์ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ นราธิวาส บัตตานี และยะลา, (อัครสำเนา), ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๓, หน้า ๑.

"..... การศึกษาที่สำคัญมาก ให้อพยายามจัดให้ที่ให้พลเมืองสามารถพูดภาษาไทยได้ แม้จะพูดได้ไม่มาก เพียงแต่พอรู้เรื่องกันก็ยังมีดี เพราะเท่าที่มานมาคราวนี้มีผู้ไม่รู้อภาษาไทยต้องไขลามาแปล ควรพูดให้เข้าใจกันได้ เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน^๙....."

จากสภาพที่ค่อนการศึกษา ปรากฏว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม มีผู้ไม่รู้อหนังสือมากเมื่อเทียบกับผู้รู้อหนังสือแล้วจะเห็นว่าผู้รู้อหนังสือไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของประชากรใน ๔ จังหวัดดังกล่าวทั้งหมด กล่าวคือ ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัดยกเว้นจังหวัดสตูล ประมาณร้อยละ ๔๐ - ๔๕ พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ประชากรในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสพูดไทยไม่ไ้อประมาณร้อยละ ๕๕ - ๖๕ ของประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไป แต่ถ้านับเอาผู้มีอายุต่ำกว่า ๕ ปีด้วยแล้ว กะว่าจะได้ตัวเลขประมาณร้อยละ ๗๐ กว่า แต่สำหรับจังหวัดสตูลประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปพูดภาษาไทยไม่ไ้อเพียงร้อยละ ๑ เท่านั้น และถ้ายกคนต่างดาวออกไปอีกจะมีผู้พูดภาษาไทยไม่ไ้อเพียงไม่กี่คน^{๑๐} นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มาเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาพูดภาษาไทยไม่ไ้อประมาณร้อยละ ๗๒^{๑๐}

^๙ ศุภสัมมนาการ ภาคศึกษา ๒, พัฒนาการศึกษาภาคศึกษา ๒ (ยะลา : โรงพิมพ์ศุภสัมมนาการ ภาคศึกษา ๒, ๒๕๐๕), ไม่ปรากฏเลขหนา.

^{๑๐} สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, เรื่องเดิม, หนา ๑, ๗, ๘, และ ๑๐.

^{๑๑} ประกิจ ประจนปัจจนึก, "การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖) (อัคราเนา)

^{๑๒} พทยา สายหู, "จดหมายจากบักขั้ไ้อ ภาษากับการปกครอง", สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔ (มีนาคม - พฤษภาคม ๒๕๐๘), หนา ๕๔.

การที่จำนวนร้อยละของผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาสมีมากกว่าจังหวัดสตูลนั้น เพราะประชาชนใน ๓ จังหวัดดังกล่าวมีการติดต่อกับประชาชนในรัฐต่าง ๆ ของมาเลเซียจึงถ่ายเทสลับเปลี่ยนกันไปมากับจังหวัดทั้ง ๓ ได้มาก^{๑๑} ยิ่งไปกว่านั้นจะเห็นได้ว่าในจำนวนประชากรส่วนน้อยที่พูดภาษาไทยใน ๓ จังหวัดนี้ ส่วนมากเป็นข้าราชการและพ่อค้าประชาชนที่อยู่ในบริเวณที่ตั้งของตัวจังหวัด และอำเภอที่เหลืออยู่นั้นเป็นชุมชนตามหมู่บ้านที่เรียงรายกันในบางตำบลจำนวนไม่กี่ตำบลและมักจะเป็นชุมชนที่แบ่งแยกจากชุมชนที่ใช้ภาษามาลายู^{๑๒}

สาเหตุที่ประชาชนคอยการศึกษา นอกจากจะเนื่องมาจากศาสนาและประเพณี ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีสาเหตุอื่นที่จะต้องให้ความสนใจอย่างมากคือ ความสำคัญของสถาบันการศึกษาศาสนาอิสลามที่เรียกว่า "ปอเนาะ" อันเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาวิชาศาสนาแก่อิสลามิกชนเช่นเดียวกับวัดซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาพุทธแต่มีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษามาแต่โบราณ^{๑๓} ทั้งนี้เพราะคัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลามนั้นเป็นคำสอนของศานาและกฎหมายของสังคม จึงเป็นหน้าที่ของอิสลามิกชนทุกคนที่ต้องศึกษาวิชาศาสนา พระนบีโมฮัมมัดได้ตรากล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาในสังคมมุสลิมว่า "การศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิง"^{๑๔}.

^{๑๑} สติศย์ แสงศรี, "ปัญหาและอุปสรรคในการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ บทศึกษาเฉพาะชาวไทยอิสลาม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๓) (อัครสำเนา)

^{๑๒} พัทยา สายหู, เรื่องเดิม, หน้า ๕๑.

^{๑๓} ศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา ๒, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้, ๒๕๑๕, (อัครสำเนา), หน้า ๑.

^{๑๔} สมาน ใจปราณี, ปอเนาะ (ยะลา : โรงพิมพ์คุรุสัมพันธ์มณฑลภาคการศึกษา ๒, ๒๕๐๕) หน้า ๒.

เป็นเหตุให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาในปอเนาะเป็นจำนวนมาก ปอเนาะจึงเป็นศูนย์รวมของเยาวชนเพื่อมารับการศึกษาศาสนา สร้างทัศนคติให้เรียนรูขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและอื่น ๆ เป็นการดำรงสภาพสังคมของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามไว้อย่างเหนียวแน่น เป็นสังคมปิดขาดการผสมผสานกับสังคมของชาวไทยอื่น ๆ ในประเทศตลอดมา

การจัดการศึกษาใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น รัฐบาลได้แยกการศึกษา วิชาศาสนาและวิชาสามัญออกจากกันโดยไม่ได้ให้ความสนใจแก่ปอเนาะเท่าที่ควร กล่าวคือปล่อยให้ปอเนาะ มีการจัดตั้งดำเนินการ สอนหรือล้มเลิกไปตามความสามารถ หรือความพอใจของเอกชน ซึ่งได้แก่โต๊ะครูหรือผู้รู้ทางศาสนาอิสลาม รัฐบาลไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเลย ปอเนาะยังเป็นสถานที่สอนวิชาศาสนาภาษาอาหรับ ภาษามลายู ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นคนไทย รักชาติไทย และการใช้ภาษาไทย เป็นเหตุให้นักการเมืองที่มีความคิดเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองของประเทศไทยฉวยโอกาสชักนำปอเนาะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมือง เช่นใช้ปอเนาะเป็นสถานที่อบรมเพื่อชักจูงให้นักเรียนเกลียดชังรัฐบาล และปอเนาะบางแห่งก็ได้รับการคัดแปลงให้เป็นสถานที่ฝึกอาวุธให้กับนักเรียน เพื่อเป็นกำลังสำหรับการดำเนินการทางการเมืองที่เป็นอันตรายต่อเอกภาพของประเทศไทย เช่น การแบ่งแยกดินแดน ๔ จังหวัดภาคใต้ เป็นต้น^{๑๕} นอกจากนี้ การศึกษาในปอเนาะส่วนใหญ่มีการศึกษาวิชาศาสนาเป็นหลักแต่อย่างเดียว ซึ่งเมื่อสำเร็จไปแล้วก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ประกอบอาชีพได้มากนัก และการศึกษาที่ได้จากปอเนาะไม่สามารถนำไปใช้ศึกษาต่อระดับสูงทั้งในวิชาสามัญและวิชาชีพขึ้นไปอีกด้วย จึงทำให้มีความรู้อยู่ในวงจำกัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตั้งข้อสังเกตในเรื่องนี้ว่า "... ทำให้สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาไม่เป็น

^{๑๕}ประสิทธิ์ เวชสุวรรณค์, พันเอก, "การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณาภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๐๘). (อ้างว่าเนา)

ประโยชน์สำหรับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยส่วนใหญ่เท่าที่ควร ...”^{๑๖}
 ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นนโยบายสำคัญมาก เพราะการศึกษาเป็นมาตรการสำคัญที่จะชักจูง
 ให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามได้มีโอกาสเข้าศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา และชั้นสูงขึ้นไป^{๑๗}

รัฐบาลจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของปอเนาะที่จะต้องได้รับการปรับปรุง
 แก้ไขให้มีสภาพการเรียนการสอนดีขึ้น และอยู่ภายใต้การควบคุมของทางราชการ ทั้งนี้
 เพราะหัวใจของการแก้ปัญหาการศึกษาและการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้นคือเยาวชน
 รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะปรับปรุงและแปรสภาพปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอน
 ศาสนาอิสลาม โดยมอบให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นส่วนราชการเจ้าของเรื่องดำเนินการ
 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบันนี้โดยทางราชการได้ออก "ระเบียบกระทรวง
 ศึกษาธิการว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พ.ศ. ๒๕๐๔" ขึ้น
 โดยให้ปอเนาะมาจดทะเบียนตามความสมัครใจ เพื่อการควบคุมและปรับปรุงให้ปอเนาะ
 เป็นสถานศึกษาศาสนาให้มีสภาพดีขึ้น ทางราชการให้การสนับสนุนเรื่องการเงิน วัสดุ
 อุปกรณ์และครูช่วยสอนภาษาไทยแก่ปอเนาะที่มาจดทะเบียน ต่อมาทางราชการได้มี
 โครงการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๑๘ -
 ๒๕๑๑^{๑๘} โดยให้ปอเนาะที่จดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์แล้วจะได้รับการช่วยเหลือ
 จากทางราชการทางด้านการส่งครูไปช่วยสอน ส่งศึกษานิเทศก์และเจ้าหน้าที่การศึกษา
 ไปช่วยแนะนำทั้งทางวิชาการและการบริหารโรงเรียน จัดทำหลักสูตรประมวลการสอน
 ให้เหมาะสมกับโรงเรียนราษฎร์ที่สอนศาสนาอิสลาม, ช่วยเหลือเรื่องอุปกรณ์การสอน,

^{๑๖} ประกิจ ประจนปัจจนึก, เรื่องเดิม, หน้า ๔.

^{๑๗} มงคล สุวรรณโชติช่วง, ร้อยตรี, "การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดย
 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ในระยะ ๓ ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๙" (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๒). (อัครดำเนนา)

^{๑๘} ประกิจ ประจนปัจจนึก, เรื่องเดิม, หน้า ๕.

๘
ช่วยเหลือในด้านการเงิน ปรากฏว่าในโครงการนี้ปอเนาะที่จะปรับปรุงมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๐ โรง คือ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ปรับปรุง ๒๐ โรง และปีต่อไปอีก ๔๐ โรงจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ก็ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้^{๑๘} ปรากฏว่าสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๑๒ มีปอเนาะ มาจดทะเบียนทั้งสิ้น ๓๘๑ แห่ง และได้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์เพิ่มขึ้นอีก ๔๔ แห่ง รวมปอเนาะที่ได้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์แล้วทั้งสิ้น ๒๒๑ แห่ง คงเหลือที่ยังไม่ได้ แปรสภาพอีก ๑๖๐ แห่ง^{๒๐}

เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ปรากฏว่ามีปอเนาะแปรสภาพเป็น โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามทั้งสิ้น ๔๒๖ แห่ง^{๒๑} คงเหลือปอเนาะที่ไม่ได้แปร สภาพตามมติคณะรัฐมนตรีอีกจำนวน ๑๐๘ แห่ง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ปอเนาะ เหล่านี้มาทำคำรับรองกับกระทรวงศึกษาธิการว่าจะยุบเลิกสลายตัวไปในระยะเวลาที่ กำหนด

สำหรับการดำเนินการอุดหนุนและปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา อิสลามนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกองโรงเรียนราษฎร์ กรมวิสามัญศึกษา (เดิม) ซึ่ง ปัจจุบันนี้ได้แก่งานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยได้โอนงานมาจากความ รับผิดชอบของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ^{๒๒} อย่างไรก็ตามแม้ว่าทางราชการ จะได้ยื่นมือเข้าไปปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามแล้วก็ตาม แต่ก็ ไม่สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาและทางการ เมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่กล่าว

^{๑๘} ประกิจ ประจนปัจจนึก, เรื่องเดิม, หน้า ๕

^{๒๐} บุญถิ่น อัตถากร, รายงานการปฏิวัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง "ปอเนาะ", เอกสารอัครเสนาเสนาบดีคณะรัฐมนตรี ณ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบ รัฐบาล วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๖, หน้า ๗.

^{๒๑} ประกิจ ประจนปัจจนึก, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๗.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๗

มาแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามประสบกับปัญหาอย่างมากมาย การพิจารณาปัญหาจะมีขอบเขตเฉพาะในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสเท่านั้น และควรพุ่งเล็งถึงจังหวัดปัตตานีเป็นสำคัญทั้งนี้เพราะเหตุผล

๑. จังหวัดอื่นในภาคใต้แม้จะมีโรงเรียนประเภทนี้แต่ก็มีจำนวนไม่มาก

๒. จังหวัดอื่น ๆ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถาบันการศึกษาแบบโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม แม้สตูลจะอยู่ในความหมายของจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ก็ไม่มีปัญหาดังเช่นจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสประสบอยู่ เพราะสตูลไม่มีปัญหาการใช้ภาษาไทยและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความรักชาติไทย ปัญหาในการจัดการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามคือ

๑. ปัญหาทางการเมือง ปัจจุบันนี้ปอเนาะหรือโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามยังคงเป็นศูนย์รวมของเยาวชนจึงตกเป็นเป้าหมายการดำเนินงานของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามทั้งภายในและภายนอกประเทศที่จะใช้สถาบันนี้เป็นเครื่องมือดำเนินการและขัดขวางการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาล

๒. สภาพของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ปอเนาะแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามให้หมดสิ้นภายในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔ นั้น ผลการดำเนินงานปรากฏว่า ปอเนาะแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามให้ถูกต้องตามกฎหมายแต่ในนาม เปลี่ยนแต่ชื่อและป้ายชื่อ แต่การดำเนินงานของโรงเรียนเหล่านี้โดยทั่วไปมีการจัดและมีสภาพไม่ต่างกับ "ปอเนาะ" เดิม ยังมีการศึกษาและสอนศาสนา ภาษาอาหรับและภาษามลายู ผู้บริหารงานทำหน้าที่เป็นทั้งเจ้าของและครูใหญ่คือโต๊ะครูคนเดิม สถานการศึกษาอาคารเรียนที่พักนักเรียนก็ยังคงอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างกับ "ปอเนาะ" โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่ทำการสอนวิชาศาสนาแต่เพียงอย่างเดียวในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอยู่ประมาณ ๕๐% เฉพาะในจังหวัดนราธิวาสมีอยู่ประมาณ ๖๐%^{๒๓} โรงเรียน

^{๒๓} ประกิจ ประจนปัจจนึก, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๑.

เหล่านี้ไม่มีการสอนวิชาสามัญและภาษาไทย ไม่มีการอบรมให้นักเรียนมีจิตใจเป็น
คนไทย เรียนและพูดภาษาไทย ไม่มีการร้องเพลงชาติหรือชักธงชาติก่อนเข้าเรียน^{๒๔}

๓. การบริหารงานในโรงเรียน (ก) ผู้ดำเนินกิจการไคแก่ครูใหญ่ ผู้จัดการ
เจ้าของหรือโต๊ะครูเป็นคน ๆ เดียวกัน ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจะใช้ภาษาไทยได้ไม่มี
ความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการ และการสอนในระบบโรงเรียน ไม่มีความรู้
ในกฎระเบียบและการปฏิบัติ^{๒๕} ทางราชการจึงต้องผ่อนผันอะลุ่มอล่วยการปฏิบัติของ
โรงเรียนเกือบทุกอย่างและต้องให้ครูช่วยสอนวิชาสามัญที่ส่งเขาไปช่วยดำเนินงานธุรการ
ของโรงเรียนด้วย มีโรงเรียนจำนวนมากมุ่งแต่จะสอนศาสนา ถัดกันการสอนวิชาสามัญ
และภาษาไทย^{๒๖} กล่าวคือโต๊ะครูบางคนหัวเก่าไม่ยอมเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
เป็นปัญหาอุปสรรคขัดขวางต่อการส่งเสริมสนับสนุนให้นิยมเรียนวิชาสามัญหรือวิชาชีพ
อย่างไรก็ตามโต๊ะครูหรือครูใหญ่บางคนมีเจตนาดีในการจัดสถานศึกษา พร้อมทั้งจะปรับปรุง
กิจการให้เป็นโรงเรียนที่มั่นคง มีการสอนวิชาสามัญตามความต้องการของทางราชการ
แต่ไม่มีทุนดำเนินการ เนื่องจากเหตุผลที่ไม่ได้มีการจัดเก็บค่าเล่าเรียนอย่างเป็นระบบ
ตามแบบแผนของการจัดการศึกษาทั่วไปและประชาชนก็ไม่พร้อมที่จะให้ค่าเล่าเรียน

---

^{๒๔} จรุงกู โลกะกะลิน, "การบรรยายสรุปปัญหาด้านการพัฒนาการศึกษาและ
ขบวนการแบ่งแยกดินแดนของจังหวัดนครราชสีมา", ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา,

๑๗ เมษายน ๒๕๑๖

^{๒๕} หน้าที่ของครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์จำแนกได้เป็น ๗ ประเภทคือ งานฝ่าย
วิชาการ ธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ ปกครองครูและนักเรียน กิจกรรมพิเศษและ
ประชาสัมพันธ์

^{๒๖} หนังสือกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ. ๐๒๐๘/๓๓๐๘ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน

๒๕๑๖ ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเรื่องการปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา

เพราะมีฐานะยากจน นักเรียนต้องมีภาระอย่างมากในการนำเครื่องอุปโภคบริโภคติดตัวมาเรียนอยู่แล้ว

(ข) ครูช่วยสอนวิชาสามัญและวิชาชีพ ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีครูช่วยสอนวิชาสามัญและวิชาชีพจำนวน ๓๘๒ คนและที่โรงเรียนจ้างอีกจำนวน ๒๑ คน ซึ่งยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้คุณวุฒิของครูช่วยสอนต่ำกว่าที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะคุณวุฒิของครูช่วยสอนตามโครงการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๑ กำหนดใหญ่ที่มีคุณวุฒิทางครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หรือเทียบเท่าซึ่งคาดว่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถเพียงพอสำหรับการสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้ แต่ปรากฏตามข้อเท็จจริงว่าไม่สามารถหาครูช่วยสอนที่มีคุณวุฒิเหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในโครงการได้เพียงพอ ต้องใช้ครูคุณวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือมัธยมปีที่ ๖ เดิมทำการสอนแทน การที่ไม่สามารถหาครูช่วยสอนที่มีคุณวุฒิเหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในโครงการได้เนื่องมาจากสาเหตุ ๒ ประการคือ

(๑) ขาดแคลนครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากประชาชนในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมการศึกษาในโรงเรียน ดังนั้นนักเรียนครูที่สำเร็จตามหลักสูตร ป.กศ. จากวิทยาลัยครูยะลาจึงเป็นนักเรียนจากจังหวัดอื่น เช่น สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วทำการสอนอยู่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น มีโอกาสขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมของตน

(๒) การบริหารงานบุคคลไม่ดี การขาดครูช่วยสอนเนื่องมาจากสภาพของการบริหารงานบุคคลของโครงการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามไม่อยู่ในสภาพที่พึงใจให้สำเร็จขั้น ป.กศ. มาสมัครเป็นครูช่วยสอนได้คือตามโครงการนั้นกำหนดว่า ครูช่วยสอนควรเป็นข้าราชการสังกัดกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ส่งไปสอนในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม แต่การปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม กระทรวงศึกษาธิการได้ทำเป็นโครงการสี่ปี สำนักงานงบประมาณจึงไม่อนุมัติเงินเดือนครูช่วยสอนในหมวดเงินเดือน เช่น ข้าราชการอื่นได้ แต่อนุมัติเงินในหมวดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทำให้ฐานะของครูช่วยสอน

เป็นเพียงดูจ้างชั่วคราวของโครงการ ซึ่งนอกจากจะไม่มี ความมั่นคงในอาชีพแล้ว ฐานะและประโยชน์ก็แตกต่างกัน อยู่น้อยกว่าการเป็นครูประจำชานา^{๒๗} นอกจากนั้นแล้วโต๊ะครูบางคนไม่ยอมรับครูช่วยสอนเข้าไปสอนในโรงเรียนของตน โดยตั้งข้อรังเกียจว่าเป็นผู้ขายเข้าไปสอนนักเรียนหญิงไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นบาป ในบางกรณีตั้งข้อรังเกียจว่าครูช่วยสอนเป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธเข้าไปสอนเด็กที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ได้

(ค) นักเรียน เมื่อเปลี่ยนปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามแล้ว โรงเรียนจำเป็นต้องใช้เงินบำรุงโรงเรียน แต่นักเรียนยังไม่พร้อมที่จะช่วยแบ่งเบาภาระในเรื่องการเงินนี้ได้ เพราะไม่มีจะให้แก่โรงเรียน การที่จะให้โรงเรียนประเภทนี้ปรับปรุงตนเองจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากลำบาก นอกจากนี้เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วเนื่องจากมาตรฐานการจัดการศึกษาต่ำ เด็กเหล่านี้ไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้ดี ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่นิยมใช้ภาษามลายูจึงไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทย ความพยายามที่จะให้นักเรียนสนใจวิชาสามัญหรือวิชาชีพจึงเป็นไปได้ยากเพราะขาดความต่อเนื่อง^{๒๘} อีกประการหนึ่งคือนักเรียนและผู้ปกครองยังคงเลือกเข้าเรียนตามความนิยมเดิมในศรัทธาในตัวโต๊ะครูเป็นสำคัญ จำนวนนักเรียนจึงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น เปลี่ยนโต๊ะครู หรือโต๊ะครูคนเก่าต้องไปประกอบศาสนกิจที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย นักเรียนก็จะลาออกเปลี่ยนโรงเรียน ผลการมีทัศนคติที่นิยมในตัวครูเป็นสำคัญ ทำให้ต้องมีการเดินทางไปแสวงหาสถานที่เรียนในท้องที่ที่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัย ข้ามอำเภอ ข้ามจังหวัดจัดหาที่พักเป็นกระท่อมเล็ก ๆ ทำให้เป็นภาระแก่ครอบครัวและนักเรียนเอง

(ง) การสอนและแบบเรียน ในการเรียนวิชาศาสนา มีการเรียนวิชาภาษาอาหรับ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาศาสนาที่เขียนไว้เป็นภาษาอาหรับ

^{๒๗} รุ่ง แก้วแดง, เรื่องเดิม, หน้า ๑๐๑ - ๑๐๒.

^{๒๘} ประกิจ ประจันปัจจนึก, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๘.

แต่การเรียนภาษามลายูนั้นเป็นการเรียนเพื่อไว้ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งไม่เป็นการสมควร และไม่มีค่าจำเป็นแต่อย่างใดทั้งสิ้น เป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างมาก ส่วนแบบเรียนนั้นหากเป็นแบบเรียนวิชาศาสนาอิสลามและวิชาภาษาอาหรับที่ใช้โรงเรียนจะมีความแตกต่างกัน แต่ละโรงเรียนตามความพอใจเป็นเหตุให้การวัดผลเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้แบบเรียนภาษามลายูที่ภาคศึกษา ๒ จัดทำขึ้นมีอยู่ไม่เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ทำให้ต้องหันไปใช้แบบเรียนที่พิมพ์ในต่างประเทศซึ่งไม่เป็นการสมควร

จากปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่า สภาพการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสไม่สามารถจะดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐบาลที่วางไว้ได้คือ การสร้างความรักและความภูมิใจของชาวไทยมุสลิมต่อชาติไทยโดยการให้การศึกษา ทั้งนี้จากเหตุผลที่ผู้เขียนเชื่อว่าการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญต่าง ๆ เช่น วิชาในหมวดสังคม ภูมิศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และประวัติศาสตร์ไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนหรือประชาชนชาวไทยมุสลิมมีความสำนึกทางการเมืองได้กล่าวคือ

ก. ไม่ฝึกฝนให้นักเรียนหรือชาวไทยมุสลิมที่รับการศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ พวกเขาจะไม่มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเองอันพึงมีในฐานะที่เป็นคนไทยด้วยกันซึ่งจะต้องมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันโดยรัฐบาล เป็นผู้ให้สิทธิและหน้าที่แก่ประชาชน ในขณะที่ประชาชนจะต้องปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเท่าที่มีอยู่เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติไทย

ข. ไม่สามารถจะโน้มน้าวจิตใจของชาวไทยมุสลิมให้ยอมรับว่าพวกเขาก็เป็นคนไทยเช่นเดียวกันกับประชาชนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ โดยที่พวกเขาไม่มีความรู้ความเข้าใจว่า ประเทศไทยปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระประมุขของชาติไทย ศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของชนในชาติไม่เป็นเครื่องแบ่งแยกความเป็นไทยได้ เพราะประเทศไทยให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาและ

พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพระศาสนูปถัมภก ประชาชนชาวไทยตั้งอยู่ในความสงบไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ค. ไม่สามารถทำให้ชาวไทยมุสลิมมีความผูกพันทางการเมืองได้ กล่าวคือชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะขาดความรักความภักดีต่อชาติไทยโดยการมีขบวนการผูกเอกราชรายแมงแยกดินแดนซึ่งคอยเรียกร้องขอแมงแยกดินแดนจากรัฐบาลไทยไปจัดตั้งเป็นรัฐอิสระ อันประกอบด้วยพื้นที่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล^{๒๘} การเรียกร้องได้กระทำกันหลายรูปแบบเช่น เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ นายหะยีสุหลง^{๓๐} ได้กล่าวชักชวนให้ชาวไทยมุสลิมออกเสียงเรียกร้องที่ปัตตานี ขอปกครองตนเอง ปัจจุบันนี้ขบวนการผูกเอกราชรายแมงแยกดินแดนได้ปฏิบัติการมากยิ่งขึ้นโดยการเรียกค่าคุ้มครองและจับเรียกค่าไถ่จากผู้ที่มีชนับถือศาสนาอิสลามทั้งนี้เพื่อขยายอิทธิพลและบีบบังคับให้ผู้ที่มีชนับถือศาสนาอิสลามออกไปจากปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล เพราะขบวนการผูกเอกราชรายแมงแยกดินแดนเชื่อว่านโยบายไทยต้องการทำลายเชื้อชาติของเขาโดยส่งคนไทยเข้าไปอยู่ในดินแดนเหล่านั้นเพื่อขับไล่พวกเขา แต่พระผู้เป็นเจ้าโปรดปรานพวกเขา ในเรื่องหลักศาสนาที่เขาไม่ยอมสมสู่กับคนต่างศาสนาไทยพุทธเป็นศัตรูของเขา ของพระผู้เป็นเจ้า ฉะนั้นเขาจะต้องขับไล่ออกไป^{๓๑} การกระทำดังกล่าวของขบวนการผูกเอกราชรายแมงแยกดินแดนแสดงให้เห็นว่า พวกเขาถือว่าชาวไทยมุสลิมเท่านั้นที่เป็นเจ้าของแผ่นดินใน ๔ จังหวัดดังกล่าวและมีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ โดยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทย ผู้เขียนเชื่อว่าขบวนการผูกเอกราชรายแมงแยกดินแดนจะไม่เกิดขึ้นหรือไม่สามารถคงอยู่ได้ หากประชาชนชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่ให้การสนับสนุนหรือไม่เห็นด้วย จากเหตุผลที่ได้อธิบายมาแล้วในตอนต้นนี้ ผู้เขียนจึงเชื่อว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

^{๒๘} รัตนภักดี, พระยา, ประวัติเมืองปัตตานี, ๒๕๐๘, (ม.ป.ท.), หน้า ๘๓.

^{๓๐} รัตนภักดี, พระยา, เรื่องเดิม, หน้า ๘๓.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔

ยะลา และนราธิวาส เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยมุสลิมขาดความสำนึกทางการเมืองและผลที่ตามมาคือ ปัญหาทางด้านการเมืองและการปกครองซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายความมั่นคงของชาติไทย

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำนึกทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามและไคมานกระบวนการศึกษาเล่าเรียนของโรงเรียนมาครบถ้วนแล้วว่ามีลักษณะอย่างไร

004091

ปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้คือ "ความสำนึกทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม" ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

- ๑. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไป ทางการเมืองและปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไปทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
- ๒. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อเรื่องราวทางการเมือง
- ๓. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อเรื่องราวทางการเมือง
- ๔. เพื่อศึกษาว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับทัศนคติทางการเมืองมากน้อยเพียงใด
- ๕. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง

สมมุติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาปัญหาต่าง ๆ โดยมีสมมุติฐานดังต่อไปนี้

ปัญหาที่หนึ่ง การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม โดยมีสมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานที่ ๑ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ชายและหญิงมีความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไปทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ ๒ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวระดับกลางและระดับต่ำ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ ๓ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงและต่ำมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ปัญหาที่สอง การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม โดยมีสมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานที่ ๔ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองในทางที่ดี

ปัญหาที่สาม การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม โดยมีสมมุติฐานดังต่อไปนี้

สมมุติฐานที่ ๕ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามชายและหญิงมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ ๖ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่มีพื้นฐานทางครอบครัวระดับกลางและระดับต่ำมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ ๗ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงและต่ำ มีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ปัญหาที่สี่ การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมือง โดยมีสมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานที่ ๘ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง แลทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามใน ๓ จังหวัดภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๑๘ จำนวน ๓๐๐ คน

๒. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามและศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติทางการเมือง นอกจากนี้จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคะแนนความรู้ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองด้วย สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นความสำคัญทางการเมือง

ปัจจัยที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เพศ, พื้นฐานทางครอบครัว (อาชีพ, ความรู้ รายได้) การอบรมสั่งสอนการเลี้ยงดูของบิดามารดา และการศึกษาอบรมจากโรงเรียน

๓. วัดความรู้ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองด้วยแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และแบบวัดทัศนคติทางการเมืองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยเนื้อหาจากแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก นอกจากนี้จะมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองอีกเล็กน้อย ฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากที่มีอยู่ในแบบทดสอบและแบบสอบถามดังกล่าวนี้ จะไม่นำมาพิจารณาในการวิจัยนี้

ขอตกลงเบื้องต้น

๑. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถือว่า ความสำคัญทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะที่สามารถวัดได้ควยวิธีอุปมาจากรู้ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมือง หากนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติทางการเมืองดีแล้วก็จะมีความสำคัญทางการเมืองที่ดีควย

๒. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถือว่า การเมืองจะประกอบควย การปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย, รัฐสภา, คณะรัฐมนตรี, ศาล, การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร, ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน, ความมั่นคงของชาติ, กฎหมายที่พ่อบ้านแม่บ้านควรรู้ เท่านั้นสิ่งอื่น ๆ จะไม่นำมาพิจารณาในการวิจัยนี้

๓. วัน, เวลาที่แตกต่างกันในการทดสอบนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ไม่ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงทางความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติจนไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้
๔. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองพอที่จะแสดงทัศนคติออกมาได้

ความจำกัดของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้อาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

๑. ความคลาดเคลื่อนเนื่องมาจากการใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และแบบวัดทัศนคติทางการเมือง นักเรียนอาจตอบไม่ตรงกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนที่มีอยู่ เพราะจะคำนึงถึงผลได้ผลเสียจากการตอบด้วย

๒. ผู้วิจัยให้นำหนักคำถามแต่ละข้อเท่ากันหมดกล่าวคือ ให้คะแนนความรู้ความเข้าใจทางการเมืองข้อละ ๑ คะแนน ส่วนคะแนนทัศนคติทางการเมืองแบ่งคะแนนออกเป็น ๕ ชั้น ในแต่ละข้อคือ ชั้นสูงสุด ๕ คะแนน ชั้นต่ำสุด ๑ คะแนน คำตอบแต่ละข้ออาจมีความสำคัญต่อความรู้ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองไม่เท่ากัน

๓. ผู้วิจัยได้ควบคุมตัวแปรบางตัวคือ ระดับชั้นเรียน, โรงเรียน, เพศ พื้นฐานทางครอบครัว (อาชีพ, ความรู้ รายได้) การอบรมสั่งสอนการเลี้ยงดูของบิดา มารดา ด้วยการนำมาเป็นตัวประกอบในการวิจัยด้วย ตัวแปรเกินต่าง ๆ เช่น อายุ, เชื้อชาติ สัญชาติ และตัวการอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ใช้วิธีควบคุมด้วยการสุ่ม (Randomization) ซึ่งอาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้ตามสมควร

๔. ผู้วิจัยไม่สามารถจะควบคุมตัวแปรเกินเกี่ยวกับการศึกษาอบรมจากโรงเรียนได้ เพราะเวลาและสถานการณ์ใน ๓ จังหวัดภาคใต้ขณะนั้นไม่อำนวยต่อการอบรมข้อมูล ความคลาดเคลื่อนของการวิจัยอาจเกิดขึ้นได้

คำจำกัดความของการวิจัย

นักเรียนหมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สายสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัด บัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามหมายถึง ปอเนาะในจังหวัดปัตตานี ยะลาและ นราธิวาสที่ได้รับการปรับปรุงและแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์ประเภทสอนศาสนาตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๘๗ โดยได้กำหนดให้เป็นโรงเรียนราษฎร์ประเภทสอนศาสนาอิสลาม ตามโครงการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๐๔ ของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น

การเมืองตามหลักวิชานั้น หมายถึง "แบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและการปกครองเป็นสำคัญ" ส่วนขอบเขตของการวิจัยหมายถึงการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะ ซึ่งได้แก่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการ โครงสร้าง องค์การและกระบวนการของระบอบนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญ รัฐสภา, คณะรัฐมนตรี, ศาล, การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร, ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน, ความมั่นคงของชาติ, กฎหมายที่พบบานแมบ้านควรรู้เท่านั้น

ความสำนึกหมายถึง ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติ

ความสำนึกทางการเมืองหมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และการเห็นความสำคัญ คุณค่า ความจำเป็นของการเมือง

ความรู้ความเข้าใจหมายถึง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เช่น มีความรู้ความเข้าใจว่า ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่พลเมืองตามที่เป็นบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น อิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เสรีภาพในร่างกายและทรัพย์สิน ฯลฯ ซึ่งทุกคนจะต้องใช้สิทธิและเสรีภาพของตนที่มีอยู่ในขณะเดียวกันจะละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นไม่ได้ควย เป็นต้น

ทัศนคติหมายถึง ความพร้อมที่จะสนองตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสภาพการณ์ใดในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งนั้นหรือสภาพการณ์นั้น ถ้าเป็นไปในทางสนับสนุน เรียกว่ามีทัศนคติที่ดี แต่ถ้าเป็นไปในทางที่ต่อต้าน เรียกว่ามีทัศนคติที่ไม่ดี

ทัศนคติทางการเมืองหมายถึง ความพร้อมที่จะสนองตอบต่อเรื่องราวทางการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านการเมือง ถ้าเป็นไปในทางสนับสนุน เรียกว่ามีทัศนคติที่ดีทางการเมือง แต่ถ้าเป็นไปในทางต่อต้าน เรียกว่ามีทัศนคติที่ไม่ดีทางการเมือง

พื้นฐานทางครอบครัวหมายถึง การประกอบอาชีพ รายได้ และความรู้อัตนวิสัยหรือระดับการศึกษา

อาชีพของบิดามารดา หมายถึง อาชีพที่บิดามารดาประกอบอยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ มีอาชีพเป็นข้าราชการ มีรายได้ประจำเป็นเงินเดือน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร ข้าราชการตุลาการ และครูอาจารย์ในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ประเภทที่ ๒ มีอาชีพค้าขายลงทุนได้แก่ พ่อค้า นักธุรกิจ

ประเภทที่ ๓ มีอาชีพทำงานอิสระ และอื่น ๆ ได้แก่ แพทย์ เกษตรกร คนขับแท็กซี่ เป็นต้น ความจริงอาชีพพ่อค้า นักธุรกิจ ก็ควรจัดอยู่ในประเภทนี้ แต่เนื่องจากกลุ่มพ่อค้าเป็นกลุ่มใหญ่ มีลักษณะเด่นจึงแยกออกต่างหาก

ความรู้หรือการศึกษาของบิดามารดา หมายถึงชั้นที่เรียนจบและวุฒิที่ได้แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

การศึกษาคือ หมายถึง ระดับการศึกษาที่บิดามารดาจบการศึกษาและได้วุฒิตั้งแต่อนุปริญญา หรือเทียบเท่าขึ้นไป

การศึกษাপานกลาง หมายถึงระดับการศึกษาที่บิดามารดาของนักเรียนจบการศึกษา ระหว่างประถมศึกษาตอนปลาย (มัธยมต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า)

การศึกษาค่ำ หมายถึง การศึกษาระดับการศึกษาที่บิดามารดาจบการศึกษาค่ำกว่าประถมศึกษาตอนต้น ลงมาจนไม่ได้เข้าโรงเรียน

รายได้ของบิดามารดา หมายถึง รายได้ของบิดามารดาด้วยกัน แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

รายได้สูง หมายถึงนักเรียนที่บิดามารดามีรายได้รวมกันตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาท ขึ้นไปต่อเดือน

รายได้ปานกลาง หมายถึง นักเรียนที่บิดามารดามีรายได้รวมกันตั้งแต่ ๓,๐๐๐ บาท - ๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน

รายได้ต่ำ หมายถึง นักเรียนที่บิดามารดามีรายได้รวมกันต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท ลงมาต่อเดือน

พื้นฐานทางครอบครัวระดับสูง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนมีรายได้การศึกษาอยู่ในระดับสูง และมีอาชีพที่จัดอยู่ในประเภทที่ ๑

พื้นฐานทางครอบครัวระดับต่ำ หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนมีรายได้ การศึกษาอยู่ในระดับต่ำและมีอาชีพที่จัดอยู่ในประเภทที่ ๓

พื้นฐานทางครอบครัวระดับกลาง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนมีรายได้ การศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และมีอาชีพที่จัดอยู่ในประเภทที่ ๒

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตามความคิดเห็นของนักเรียน ตามแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีผู้สร้างขึ้นในลักษณะของการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ใช้อิทธิเสรีภาพและการให้ความรักความอบอุ่น

ครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง หมายถึง เกณฑ์ซึ่งกำหนดขึ้นจากคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของนักเรียนทั้งหมด

ครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำ หมายถึง เกณฑ์ซึ่งกำหนดขึ้นจากคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของนักเรียนทั้งหมด